

УДК 519

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ

**Т.Є. Стищенко, старший викладач,
Харківський національний університет радіоелектроніки**

Анотація. Розглянуто один із підходів до інформаційного забезпечення охорони праці, а саме комунікаційна система керування діяльністю підприємств та системний підхід до забезпечення безпеки.

Ключеві слова: інформаційне забезпечення, охорона праці, системний підхід, модель.

СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД К ИНФОРМАЦИОННОМУ ОБЕСПЕЧЕНИЮ ОХРАНЫ ТРУДА

**Т.Е. Стыщенко, старший преподаватель,
Харьковский национальный университет радиоэлектроники**

Аннотация. Рассмотрен один из подходов к информационному обеспечению охраны труда, а именно коммуникационная система управления деятельностью предприятий и системный подход к обеспечению безопасности.

Ключевые слова: информационное обеспечение, охрана труда, системный подход, модель.

SYSTEM APPROACH TO OCCUPATIONAL SAFETY INFORMATION SUPPORT

**T. Stytsenko, Assistant Professor,
Kharkiv National University of Radioelectronics**

Abstract. One of the approaches to occupational safety information support, i.e. communication system of enterprise management and system approach to safety provision, has been considered.

Key words: information support, occupational safety, system approach, model.

Вступ

При становленні та удосконаленні ринкових механізмів в економіці все більше уваги з боку держави, її відповідних інститутів приділяється вирішенню проблем у сфері охорони праці – головній сфері діяльності людини. Інтереси як соціального, так і економічного розвитку, національної безпеки потребують створення відповідним ринковим співвідношенням умов формування, відтворення та розвитку робочої сили, які пов'язані безпосередньо з виробництвом або іншими сферами її використання та життєзабезпечення. Безпека праці є складовою частиною системи економічної безпеки та соціально-економічної стабільності як на рівні держави, так і на рівні регіона та підприємства

Інформаційні технології – невід'ємна частина нашої сучасності, зокрема її головна складова за високого рівня розвитку впровадження у наше життя нового стилю керування, який дозволяє по-новому дивитися на методи та стилі, запропоновані передовим розвитком використання інформації у суспільстві. Тому впровадження нових методів та методологій в інформаційне забезпечення охорони праці відіграє вирішальну роль у попередженні травматизму і профзахворювань, підвищенні відповідальності роботодавців за стан охорони праці на підприємстві, оскільки роботодавці повністю несуть відповідальність за створення безпечних і здорових умов праці, навчання працівників таким методам праці, які б забезпечили безпечні умови праці.

Мета і постановка задачі

Інформаційне забезпечення в галузі охорони праці потребує удосконалення шляхом вивчення та поширення міжнародного та вітчизняного досвіду щодо пропаганди безпечних методів і засобів праці, вирішення актуальних питань у цій сфері із залученням сучасних інформаційних технологій, оперативного розповсюдження пам'яток, методик, листівок відповідного спрямування. Керуючись необхідністю створення нових моделей та принципів у інформаційному забезпеченні охорони праці, необхідно моделювати новий системний підхід з удосконалення системи керування у галузі охорони праці.

Забезпечення інформатизації з питань охорони праці

Державний гірничий промисловий нагляд України та міністерства мають створити Галузевий інформаційний центр з охорони праці, відповідальний за інформаційне забезпечення питань управління охороною праці, який, у свою чергу, має забезпечити:

1. Збір, обробку інформації і доведення її до усіх підприємств.
2. Створення галузевої автоматизованої системи охорони праці у складі:
  - системи збору й обробки інформації;
  - системи аналізу травматизму, умов та гігієни праці, професійних захворювань та аварій на виробництві;
  - інформаційної бази даних засобів індивідуального захисту (ЗІЗ);
  - інформаційної системи наукових розробок і впроваджень у галузі охорони праці;
  - інформаційної системи підготовки та формування пропозицій до Національної та галузевої програми з охорони праці, контролю за укладанням та виконанням договорів науково-дослідної роботи та держбюджетних робіт з охорони праці;
  - системи доведення інформації до підприємств з використанням сучасних інформаційних технологій та засобів зв'язку.

Система інформаційного забезпечення

Згідно з визначенням, інформаційне забезпечення охороною праці – це надання інформації, необхідної для здійснення економічної, соціальної, організаційної діяльності, оцінки стану охорони праці, попередження небажа-

них ситуацій тощо. Основними вимогами, які висуваються до інформаційного забезпечення, є повнота, достовірність та оперативність надання інформації. Для цього необхідна удосконалена система інформаційного забезпечення. У практиці управління використовується інформація різних видів:

- економічна, організаційна, соціальна та соціально-психологічна;
- оперативна, поточна та стратегічна;
- планова, статистична та ін.

Інформація може бути надана усно, за допомогою паперових носіїв або електронних засобів. В сучасному менеджменті використовуються комбіновані варіанти управління інформаційним забезпеченням. Вибір комбінацій визначається багатьма факторами організації управління: професіоналізмом та відповідальністю персоналу, наявністю достатньої кількості технічних засобів, характером вирішальних питань, конкретною ситуацією, діючою системою контролю, стилем керування. Частина використаної інформації оформлюється документально, що необхідно для здійснення контролю керування, з метою його ефективності, а також для аналізу та дослідження.

Кожна складова системи керування інформаційним забезпеченням охороною праці повинна мати всю необхідну інформацію для реалізації своїх функцій та повноважень. Інформаційна система не повинна будуватися на принципах монополії на інформацію або жорсткого обмеження інформаційним забезпеченням. Розподіл інформації та побудова інформаційного забезпечення управління охороною праці в більшості своїй характеризує мистецтво керування.

Сучасна системна модель комунікаційного процесу керування пропонує не односторонній вплив керівництва (або органу керування) на підлеглого (керуючий об'єкт), а комунікативну взаємодію, процес взаємовпливу членів колективу один на одного (відповідно – суб'єкта та об'єкта в рамках системи). Комунікаційна система в керуванні охороною праці має метою її зовнішнє та внутрішнє інформаційне забезпечення, яке сприяє своєчасності та обґрунтованості прийнятих рішень на основі моніторингу умов праці, статистики профзахворювань та травматизму, аналізу виробничих ризиків та ефективності заходів з їх контролю та зниження. Зовнішнє

інформаційне забезпечення охорони праці дозволяє організації своєчасно отримувати інформацію про нові законодавчі акти, зміни або доповнення в нормативних та методичних документах з охорони праці, результати наукових досліджень, нові технології поліпшення умов праці та забезпечення безпеки персоналу, передовий досвід інших підприємств, результати аналізу аварійності та травматизму в галузі, інноваційні системи керування в інших країнах.

Внутрішнє інформаційне забезпечення охорони праці дозволяє регулювати діяльність системи управління охороною праці на підприємстві, контролювати, поліпшувати її. Найважливішим завданням внутрішнього інформаційного забезпечення є інформованість персоналу про умови праці, рівень шкідливих та небезпечних виробничих чинників, політику організації та плани в галузі охорони праці з метою активізації участі робітників на всіх рівнях діяльності системи управління охороною праці.

При розробці інформаційно-комунікативної стратегії необхідно мати на увазі, що різні групи користувачів інформації мають різні потреби у ній. Для робітників та роботодавців потрібна одна інформація, для фахівців з питань охорони праці – інша.

Системний характер сучасних проблем обумовлює необхідність реформування всієї системи управління охороною праці, насамперед керування системою збереження життя та здоров'я робітників у процесі трудової діяльності з урахуванням потреб економіки.

Інформаційне забезпечення охороною праці створює базу для розробки методів захисту робітників та забезпечення безпеки праці шляхом впровадження системи управління професійними ризиками на кожному робочому місці та приєднання до керування цими ризиками основних сторін соціального партнерства – роботодавців та робітників.

Нова концепція керування професійними ризиками базується на фундаментальному принципі: «хто створює ризики, у того більше можливостей цими ризиками керувати».

Згідно з ONSAS18001 в організації повинна діяти політика в галузі охорони праці, розроблена на підставі рішень вищого керівництва, в якій чітко представлено цілі діяльності з охорони праці й зобов'язання щодо їх досягнення. Суспільство вимагає від підприємств, організацій, установ зниження професійного ризику, травматизму, хвороб, аварій, поліпшення стану охорони праці і системи управління нею. Результати ідентифікації небезпек, оцінки та контролю ризиків повинні бути основою усієї системи управління охороною праці [1].

Висновки

Перехід на ринкові відносини вимагає не тільки реконструкції виробничих технологій, а й реструктуризації системи управління, оновлення системи управління, оновлення технології управління, його функцій. Традиційні лінійно-функціональні структури управління підприємством будуть трансформуватися у системну модель комунікаційного керування виробництвом із програмно-цільовим управлінням охороною праці. Інструментами правоохоронної політики є: економічні важелі (страховий тариф, штрафи, премії, пільги, компенсації, доплати, відшкодування та ін.); правова відповідальність (дисциплінарна, адміністративна, матеріальна, кримінальна); соціально-психологічні методи (навчання, виховання, системні вимоги до управлінського персоналу). Одержання максимального прибутку за рахунок ігнорування охорони праці веде до банкрутства підприємства й юридичної відповідальності.

Література

1. Гогіташвілі Г.Г. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: навчальний посібник / Г.Г. Гогіташвілі, Є.Т. Карчевські, В.М. Лапін. – К.: Знання, 2007. – 368 с.

Рецензент: Є.Б. Угненко, професор, д.т.н., ХНАДУ.

Стаття надійшла до редакції 3 вересня 2012 р.